

Aikakauskirja Kasvatus

Abstraktit

Sorkkila, Matilda – Rantala, Anna – Aunola, Kaisa. 2022. VANHEMPIEN KASVATUKSELLISET ARVOT SEKÄ NIIDEN YHTEYS VANHEMMUUDEN UUPUMUKSEEN. *Kasvatus* 53 (1), 6–21.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia 2010-luvun suomalaisten vanhempien kasvatuksellisia arvoja sekä niiden yhteyttä vanhemmuuden uupumukseen. Osallistujat olivat 1725 vanhempaa, joista 91 % oli äitejä. Tulokset analysoitiin hyödyntäen faktorianalyysia, monimuuttujaista varianssianalyysia sekä lineaarista regressioanalyysia. Faktorianalyysi osoitti arvojen latautuvan viidelle faktorille: 1) perinteet ja yhdenmukaisuus, 2) valta ja henkilökohtaiset saavutukset, 3) itseohjautuvuus, 4) hyväntahtoisuus ja prososiaalisuus sekä 5) yhteenkuuluvuus. Tuloksien mukaan vanhemmat toivoivat lastensa omaksuvan ensimmäiseksi itseohjautuvuutta, toiseksi hyväntahtoisuutta ja prososiaalisuutta, kolmanneksi perinteitä ja yhdenmukaisuutta, neljänneksi yhteenkuuluvuutta sekä viimeisenä valtaa ja henkilökohtaisia saavutuksia ilmentäviä arvoja. Äidit arvioivat hyväntahtoisuutta ja prososiaalisuutta ilmentävät arvot tärkeämmiksi kuin isät, jotka puolestaan arvioivat yhteenkuuluvuutta sekä valtaa ja henkilökohtaisia saavutuksia ilmentävät arvot tärkeämmiksi kuin äidit. Vallan ja henkilökohtaisten saavutusten arvostus kasvatuksellisena arvona oli yhteydessä korkeampaan uupumukseen, kun taas yhteenkuuluvuuden arvostus matalampaan uupumukseen. Tutkimuksen avulla saatiin uutta tietoa vanhemmuuden uupumuksen taustalla vaikuttavista mekanismeista, mikä voi edesauttaa vanhemmuuden uupumuksen tunnistamisessa ja ennaltaehkäisyssä.

Asiasanat: kasvatus, arvot, itseohjautuvuus, vanhemmuus, uupumus

Laiti, Marikaisa – Määttä, Kaarina. 2022. SAAMELAINEN VARHAISKASVATUS SUOMALAISEN JA SAAMELAISEN KULTTUURIN RISTEYMÄSSÄ. *Kasvatus* 53 (1), 22–32.

Tässä artikkelissa tarkastellaan saamelaisen varhaiskasvatuksen toteutusta Suomessa saamelaisen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kertomana. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata sitä, miten varhaiskasvatuksessa toteutetaan saamelaiseen alkuperäiskansakulttuuriin nojaavaa enkulturaatiota. Tutkimus edustaa alkuperäiskansatutkimusta, jonka tavoite on toimia Euroopan unionin ainoan alkuperäiskansan, saamelaisten hyväksi. Saamelaisten kielet sekä kulttuuri ovat uhanalaisia. Tutkimushenkilöt edustavat laajasti saamelaisessa varhaiskasvatuksessa työskenteleviä henkilöitä eri puolilla Suomea (N=23). Aineisto hankittiin yksilöhaastatteluina ja analysoitiin narratiivisesti. Kaikki haastatellut saamelaisessa varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammattilaiset tiedostavat oman roolinsa tärkeyden sekä saamen kielen oppimisen tukena että saamelaiskulttuurin siirtäjänä ja vahvistajana. Kerrotuissa kokemuksissa ilmenee vaihtelua kahden ulottuvuuden suhteen: Miten vahvasti arjen toiminnassa toteutetaan enkulturaatiota saamenkulttuurin ja -kielen vahvistamiseksi, sekä miten saamelaisen varhaiskasvatuksen arjessa yhteensovitetaan enemmistökulttuuri ja saamenkulttuuri. Artikkelin antaa varhaiskasvatuksen henkilökunnalle välineitä tukea oman kulttuurin mukaista toimintaa sekä rohkaisee keskinäiseen yhteistyöhön ja verkostoitumiseen. Jakaessaan toimivia käytänteitä ja ratkaisumalleja varhaiskasvattajat tekevät näkyväksi toteuttamaansa enkulturaatiota.

Asiasanat: alkuperäiskansat, saamelaiskulttuuri, enemmistöt, varhaiskasvatus, enkulturaatio

Niiranen, Sonja – Rasinen, Aki. 2022. TEKNOLOGIAKASVATUKSEN TULEVAISUUS SUOMALAISESSA PERUSOPETUKSESSA: KÄSITYÖN JUURILTA KOHTI UUTTA. *Kasvatus* 53 (1), 33–45.

Tämä tutkimus on osa kansainvälistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on selvittää teknologiasvatuksen nykyisiä ja tulevia kehityssuuntia ja siihen vaikuttavia ilmiöitä. Suomessa tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella asiantuntijoiden näkemyksiä perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 teknologiasvatuksesta ja sen kehittämistä. Aineiston hankinnassa käytettiin asiantuntijamenetelmiin kuuluvaa Delfoi-menetelmää, ja osallistujiksi kutsuttiin tutkimusaiheen kannalta fokuoituneita henkilöitä, jolloin oli mahdollista saada laaja-alaisesti esiin erilaisia näkökulmia tutkittavasta ilmiöstä. Paneeliin osallistui yhteensä 31 henkilöä (11/2019–4/2020): Suomessa opettajankoulutusta tarjoavien yksiköiden opetus- ja tutkimushenkilöstöä, valtakunnallisen LUMA2020-ohjelman Teknologia ympärillämme -teeman vastuuhenkilöitä ja asiantuntijoita sekä teknologiasvatuksen kehittämiseen aktiivisesti osallistuvia toimijoita. Panelistit olivat hyvin yksimielisiä siitä, että käsillä tekemisen tulisi säilyä osana teknologiasvatukselta ja että kaikilla oppilailla tulee olla tasa-arvoisesti mahdollisuus kehittää teknologista osaamistaan. He ilmaisivat huolensa siitä, että käsitöiden aikaresurssit eivät ole riittävät laajojen teknologiasvatuksen sisältöjen opiskelulle. Lisäksi he toivat esille, että yliopistojen opettajakoulutuksen tulisi panostaa enemmän käsitöiden ja teknologiasvatuksen opetukseen. Peruskoulujen opettajille pitäisi niin ikään olla tarjolla nykyistä laajemmin teknologiasvatukseseen liittyvää täydennyskoulutusta.

Asiasanat: teknologiasvatus, tulevaisuudentutkimus, Delfoi-menetelmä, käsityö

Ouakrim-Soivio, Najat – van den Berg, Marko. 2022. LUKIOLAISTEN HISTORIALLISEN AJATTELUN TAITOT LÄHTEIDEN LUOTETTAVUUDEN JA HISTORIALLISTEN TOIMIJOIDEN MOTIIVIEN ARVIOINNISSA. *Kasvatus* 53 (1), 46–62.

Historiallisen ajattelun taidot, mukaan luettuna historian tekstitaidot, ovat nykypäivän kansalaistaitoja tarjoamalla valmiuksia tiedon epäilyyn, kritisointiin ja arviointiin. Historian kouluopetuksen keskeisiä tavoitteita onkin opiskelijoiden perehdyttäminen historiallisen tiedon luonteeseen ja luotettavuuteen sekä näiden arviointi. Tämä artikkeli tarkastelee lukiolaisten historiallisen ajattelun taitoja, erityisesti lähteiden luotettavuuden ja erilaisten toimijoiden motiivien arviointiin liittyviä taitoja. Tutkimukseen osallistui 114 lukiolaista kolmesta eri suomenkielisestä lukiosta. Aineisto kerättiin Suomen sisällissotaa käsittelevällä tehtäväsarjalla, joka oli laadittu kynä ja paperi -tehtävämuotoon. Aineisto analysoitiin sekä määrällisesti että laadullisesti. Koulujen välillä on eroja opiskelijoiden historiallisen ajattelun opettamisessa. Erot selittynevät tietysti määrin sillä, että osassa lukioita historian oppitunneilla käytetään historiallista ajattelua tukevia työtapoja ja tutkitaan erilaisia historiallisia lähteitä, kun taas osassa ei. Erityisesti ensikäden lähteiden lukeminen ja tulkitseminen tuotti lukiolaisille vaikeuksia, mutta kuitenkin lähes puolet vastanneista osoitti jonkin verran taitoa asettua menneisyyden ihmisten asemaan ja kykyä tulkita lähteitä moninäkökulmaisesti. Pohdimme lopuksi sitä, millaisin lähde tehtävin opiskelijoiden historiallista ajattelua voisi arvioida.

Asiasanat: historiallinen, ajattelu, tekstitaito, lähdekritiikki, lukio, historia, opetus, arviointi

Kosunen, Sonja – Inkinen, Alina – Haltia, Nina – Jokila, Suvi. 2022. TARJONTA JA KYSYNTÄ VALMENNUSKURSSIMARKKINOILLA OPISKELIJAVALINTAUUDISTUKSEN AIKANA. *Kasvatus* 53 (1), 63–78.

Tässä artikkelissa tutkimme valmennuskurssimarkkinoilla tapahtuneita muutoksia vuosina 2015–2020, jolloin korkeakoulujen opiskelijavalintauudistusta on toteutettu. Tarkastelemme yksityisen valmennuskentän tarjontaa ja kysyntää. Määrällinen aineistomme koostuu statusalojen eli lääketieteen, oikeustieteen ja kauppatieteen valmennuskurssien tarjonnasta vuosina 2015, 2017 ja 2020 sekä abikurssien tarjonnasta lukuvuonna 2019–2020. Laadullinen aineisto käsittää lukioiden

arjessa tehdyn, lukuvuoden mittaisen etnografisen havainnoinnin sekä sen yhteydessä toteutetut opiskelijoiden, opettajien ja muun henkilökunnan haastattelut (n=28). Tuloksemme osoittavat, että maksullisen valmennuskurssitarjonnan luonne on opiskelijavalintauudistuksen aikana laajentunut pääsykoevalmennuksesta kohti abiturienttien valmennusta ja yhdistelmäkursseja. Statusaloilla kurssitarjonta on kokonaisuutena lisääntynyt ja hinnat pääasiassa nousseet. Kurssien kysynnässä julkisen ja yksityisen koulutuksen raja hämärtyy, mikä näkyy valmennuskurssitoimijoiden pitäminä opinto-ohjauksen oppitunteina ja lukiolaisten yrityksinä hyväksyttää maksullisia kursseja osaksi lukio-opintojaan. On syytä pohtia, onko valmennuskentällä tapahtunut siirtymä pääpiirteissään rikastavasta opetuksesta korjaavan opetuksen suuntaan, ja mitä tämä tarkoittaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta koulutuksessa.

Asiasanat: valmennuskurssit, abikurssit, opiskelijavalinta, yksityistyminen, lukio